

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Rijkswaterstaat Kenniscentrum Zwerfafval

Een schoon strand, daar houdt iedereen van

Checklist om zwerfafval op uw gemeentelijk strand te voorkomen

Water. Wegen. Werken. Rijkswaterstaat.

De **gemeente** heeft een belangrijke taak in het schoonmaken en schoonhouden van onze mooie stranden. Voorkomen dat zwerfafval op het strand belandt, kan veel tijd en geld van de gemeente besparen. Bovendien leidt dit tot meer tevreden strandbezoekers. Schone stranden dragen ook bij aan een schone zee, zonder plastic soep.

In deze **checklist** laten we eenvoudige dingen zien die u als gemeente kunt doen om afval op de stranden te voorkomen:

- ✓ Goede afvalvoorzieningen
- ✓ Samenwerking met paviljoenhouders, maatschappelijke organisaties en anderen
 - Stel samen hulpmiddelen beschikbaar aan strandbezoekers
 - My Beach
 - Samenwerken met maatschappelijke organisaties en vrijwilligers
- ✓ Goede schoonmaak/reiniging
- ✓ Gebruik van motiverende boodschappen en symbolen op slimme plekken
- ✓ Adoptie/ participatie

Deze adviezen zijn gebaseerd op kennis en ervaring van de partners van de **Green Deal Schone Stranden**. Binnen deze Green Deal zetten overheid, gemeenten, paviljoenhouders, belangenorganisaties, bedrijven en energieke vrijwilligers zich gezamenlijk in voor het schoonhouden en -maken van de Nederlandse stranden. De ruim 40 partijen van de Green Deal richten zich op:

- Structureel schonere stranden
- Goede samenwerking en afstemming tussen partijen
- Goed afvalgedrag van de strandbezoeker

Voor meer informatie over de Green Deal Schone Stranden of met vragen of opmerkingen kunt u terecht op schonestranden.nl.

Goede afvalvoorzieningen

Afvalbakken

Aandachtspunten:

- Op goede locaties: parkeerplaats en fietsenstalling, strandopgang, looproutes, op het strand
- Goed zichtbaar, bijvoorbeeld door kleur, vlag of bord
- Schoon, heel, aantrekkelijk
- Makkelijk te gebruiken
- Opening zodanig dat kans op verwaaiing klein is
- Voldoende capaciteit/tijdig legen
- Bestand tegen weer, wind, zand, meeuwen
- Bruikbaar voor motiverende schoonboodschap, zoals "Help ook mee het strand schoon te houden!"
- Gebruik van tekst en pictogrammen om eventueel gescheiden afvalstromen aan te geven

Denk niet alleen aan grof (zwerf)afval, maar ook aan kleiner en makkelijk verwaaibaar afval. Peuken worden aantoonbaar beter weggegooid dankzij plaatsing van DropPits.

Extra capaciteit

Plaats op drukke dagen extra tijdelijke prullenbakken of andere flexibele capaciteit (ringen met afvalzakken, afvaleilanden) of bijvoorbeeld de kartonnen drop bucket. Zie: recyclevalley.nl/dropbucket.

Leeg de afvalbakken op drukke dagen tussentijds, bij voorkeur samen met paviljoens en/of door leuke, aansprekende schoonteam.

Samenwerking met paviljoens, maatschappelijke organisaties en anderen

Een strand blijft het beste schoon door elkaars mogelijkheden te benutten en een sfeer te creëren van samenwerken voor een gemeenschappelijk doel: aantrekkelijke schone stranden. Dit betekent dat u vaak op het strand moet zijn. Gezamenlijke betrokkenheid is de belangrijkste succesfactor.

Besprek met de paviljoenhouders, de reddingsbrigade en de maatschappelijke organisaties welke slimme manieren er zijn voor samenwerking. Benut het feit dat deze partijen altijd aanwezig zijn, directere relaties hebben met strandpubliek, eerder iets kunnen signaleren, leuke mensen met voorbeeldwerking in dienst hebben en paviljoenhouders uitingen op het terras kunnen plaatsen die qua uitstraling doorlopen op het strand.

Stel samen hulpmiddelen beschikbaar aan strandbezoekers

Stel strandafvalzakjes met een motiverende schoonboodschap (1) ter beschikking. Bij voorkeur in een tasjespaal, omdat je dan structurele voorbeeldwerking hebt. Maak afspraken hoe dit wordt aangeboden. Bijvoorbeeld: de gemeente levert de voorzieningen, de paviljoenhouder houdt het netjes bij. Zet bijvoorbeeld op de afvalbakken bij de strandopgang: "Ook voor uw strandafvalzakjes". Zo wordt de aandacht al op de strandafvalzakjes gevestigd. Zie bijvoorbeeld: strandwinkel.nl en webshop.supportervanschoon.nl.

Door juttassen (2) aan te bieden via een paviljoen of andere partij kunnen strandbezoekers makkelijk zwerfafval juttten. Een volle tas wordt beloond met een kopje koffie of een ijsje in een deelnemend paviljoen. Zie bijvoorbeeld: grondstofjutters.nl.

Strandbezoekers kunnen gebruik maken van kleine zakasbakjes (3). De ervaring leert dat als je mensen vraagt hier iets voor te betalen, ze er zuiniger op zijn. Biedt ze aan in een display zodat het continu zichtbaar is en de toon wordt gezet. Zie bijvoorbeeld: shop.barkadera.nl/zak-asbakjes, bellatio.nl of webshop.supportervanschoon.nl.

De gemeente kan een app ontwikkelen of een telefoonnummer verspreiden waar melding van zwerfafval op het strand kan worden gedaan. De melder kan hierin eventueel worden gemotiveerd het zwerfafval zelf op te ruimen als het niet te veel afval is. De app kan tegelijkertijd voor andere doeleinden worden gebruikt, zoals info over de paviljoens, leuke wetenswaardigheden over het betreffende strand of activiteiten in de buurt.

My Beach

Speel samen in op de mogelijkheden van My Beach. Op een My Beach strand werkt iedereen bewust samen aan een schoner strand. Bezoekers, ondernemers, gemeentes en leveranciers dragen allemaal bij aan een strand zonder zwerfafval. Bijvoorbeeld door te letten op hun producten en presentatie, hun gedrag, hun ondernemerschap, door extra schoon te maken en door het aanbod aan mogelijkheden om op te ruimen te vergroten. Zie ook: my-beach.nl.

Samenwerken met maatschappelijke organisaties en vrijwilligers

Benut ook de mogelijkheden voor samenwerking met maatschappelijke organisaties. Daar zit veel positieve energie om de stranden schoon te maken en houden. Zij zijn vooral goed in:

- Mensen mobiliseren
- Slimme middelen verzinnen en ter beschikking stellen

Zie bijvoorbeeld:

- grondstofjutters.nl
- trashrethunt.org
- juttersgeluk.nl
- seafirst.nl
- surfriderfoundation.nl
- noordzee.nl

Verstrek aan vrijwilligers prikkers of bijvoorbeeld een Sandclean en/of Cleanwalkr. Zie bijvoorbeeld: cleanfountain.nl of webshop.supportervanschoon.nl.

Plaats jutbakken

Plaats bij strandopgangen 'Doe mee, verlos de zee'-jutbakken (4) die uitnodigen tot juttten. Deze bakken worden geplaatst en leeggehaald door de gemeente. Dit werkt vooral goed op niet erg drukke stranden en in de winter.

De slogan 'Doe mee, verlos de zee' kan ook op meer plekken worden benut. Het is een sterk voorbeeld hoe mensen elkaar nadoen met positief gedrag als dit positieve gedrag zichtbaar wordt gemaakt. Zie: verlosdezee.nl.

Goede schoonmaak/reiniging

Als het strand schoon is, laat dat zien dat schoon de norm is. Mensen houden zich graag aan de norm. Een schoon strand motiveert bezoekers dus om het strand schoon te houden.

Afspraken met aannemer en/of paviljoenhouders

Maak goede afspraken met de aannemer die het strand schoonmaakt. Het werken met gespecialiseerde aannemers zoals Stichting Strandexploitatie Veere, Stichting Strandexploitatie Noordkop en Strandexploitatie Banjaardstrand is een succesformule. Maak daarnaast, indien gewenst, concrete afspraken over de rol van de paviljoenhouder bij het schoonmaken/houden. Afhankelijk van de bestaande afspraken, kan de gemeente overwegen een beloning in de pachtprijs te geven als de paviljoenhouder schoon-maatregelen treft. In een evenementenvergunning kunt u opnemen: laat het gebied netter achter dan u het aantrof.

Monitor de afvalgegevens

Bedenk of u de aannemer ook de opdracht geeft om het afval dat hij opruimt te monitoren: Hoeveel komt er uit de afvalbakken? Hoeveel haalt hij van het strand? Als u maatregelen treft voor een schoner strand kunt u met die gegevens zien of de maatregelen effect hebben.

Benut de kennis en ervaring van de aannemer. Bespreek waar de hotspots zijn, waar te weinig of te veel bakken zijn, waar de uitstraling kan verbeteren, waar de samenwerking met paviljoenhouders goed is of kan verbeteren, etc.

Zichtbaar reinigen met beachteams

Als bezoekers zien dat er wordt schoongemaakt, zijn zij sneller geneigd hun eigen afval ook netjes weg te gooien. De aannemer kan zichtbaar schoonmaken. Ook kan de gemeente extra beach teams inhuren, die opruimen en mensen aanspreken, zie bijvoorbeeld: schoonzeeland.nl/schonejongens of recyclevalley.nl/bb.

Benut hierbij de samenwerkingsmogelijkheden met paviljoens, reddingsbrigade etc.: "Als wij een beach team inhuren, leveren jullie dan ook mensen om samen het strand op te ruimen en een voorbeeldfunctie te geven?"

Gebruik van motiverende boodschappen en symbolen op slimme plekken

Als mensen 'schoon' en 'netjes' lezen, gaan ze zich onbewust schoon of netjes gedragen. Het werkt dus om die woorden op plekken te plaatsen waar ze goed binnenkomen bij mensen. Denk aan: afvalbakken, (fiets)parkeerplaats, strandopgang, infobord, de receptie of uitgang van een nabij gelegen vakantiepark of (openbare) toiletten.

Benut de gevoeligheid voor saamhorigheid en dat mensen geneigd zijn elkaar te volgen en iets goeds te doen:

- Doe mee voor een schone zee
- Doe mee voor een schoon strand
- Een schoon strand, daar houdt iedereen van
- Samen houden we dit strand schoon

Let er bij de formulering van tekst op dat deze positief is. Het helpt om bij de formulering het gevoel te geven dat het 'jouw' strand is, door bijvoorbeeld de naam van de gemeente of de kleuren van de gemeentevlag te gebruiken. Een plaatje dat het gewenste gedrag vertoont, werkt vergelijkbaar als tekst.

Voor jongeren werkt de tekst 'Kies jij ook voor een schoon strand?' of 'Bedenk twee argumenten voor een schoon strand'. Het is belangrijk om jongeren in hun streven naar autonomie een keuze te geven. Door het woordje 'ook' hebben ze het gevoel dat ze er bij horen, wat ze belangrijk vinden.

Herhaling zorgt dat mensen het gedrag sneller vertonen, omdat ze het zich weer herinneren. Het helpt dus om de boodschap op verschillende plekken te plaatsen. U kunt hiervoor de hele reis van de bezoeker benutten, dus bijvoorbeeld al vanaf het station tot aan het strand.

U kunt op borden of in filmpjes gebruik maken van een 'autoriteit'. Veel mensen zijn daar gevoelig voor. Betrek een bekende surfer of beach volleyballer in de communicatie.

Als gastheer (met voorbeeldfunctie) is het van belang aan de bezoekers te laten weten dat u schoon belangrijk vindt. Dat kan bijvoorbeeld met een goed zichtbare sticker of tekst op een gemeentelijk informatiebord.

Een andere insteek is meer gericht op bewustwording, shockering en emotie. Denk aan een afbeelding van een zeedier dat verstrikt is in plastic. In combinatie met een motiverende tekst zullen sommige mensen hierdoor gemotiveerd raken om zwerfafval van zichzelf en anderen op te ruimen.

U zou als gemeente een pushbericht naar mobiele telefoons kunnen sturen bij de strandopgang: Welkom op het strand + houdt het strand schoon. Daarbij kan ook verwezen worden naar een website waar leuke en nuttige info over het strand en de omgeving staat.

Adoptie/participatie

Als gemeente kunt u betrokken mensen de mogelijkheid bieden om met ondersteuning vanuit de gemeente een stuk strand te adopteren. Het is belangrijk om duidelijke afspraken te maken met de adoptanten, onder andere over de ondersteuning.

Waardeer uw adoptanten door hen te betrekken bij zaken die het strand aangaan en/ of door een jaarlijkse beloning in de vorm van een kaartje, kadootje of feestje.

Green Deal
Schone stranden